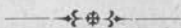

Planinski Vestnik.

Glasilo Slovenskega planinskega društva.

Št. 4.

V Ljubljani aprila 1903.

Leto IX.

Jalovec in Razor.

(Spisal J. M.)

Mogočni Jalovec je eden izmed težavnejših vrhov Julijskih Alp, zato si ga večina hribolazcev ogleda le iz Planice, odkoder se posebno lepo vidi. Prvi so bili na vrhu gotovo Trentarji; prilezli so gori čez Jezerca. Skozi Koritnico si dolgo nihče ni upal nanj. Mihael Črnuta je pa zasledil tudi od te strani dohod in je pripeljal l. 1874. z Andrejem Strguljcem beljaškega inženirja Karla Wurmba na vrh. Kugy je slednjič poiskal pot tudi od naše strani skozi Planico. Ta dohod je nam pač najbližji; zakaj vsakega ne veseli delati velikega ovinka v Spodnji Log ali pa v Trento, da bi šele od tam lezel na Jalovec.

Tudi jaz sem ga obiskal od severne strani. Nameraval sem sicer prenočiti v Planici, toda vodnik Janez Rogar (Korobidelj) me je pregovoril, da sem ostal v Ratečah. Drugo jutro, bilo je 16. julija m. l., sva se pa odpravila na vse zgodaj v Planico. Ko sva bila prišla do koč, se je že naredil popolnoma dan. Pastirja sta ravno molzla koze, ko sva priropotala do stanov. Ker se nama ni ljubilo kozjega mleka, je Korobidelj skuhal čaj. Med tem sem si pa ogledoval pred kočo Jalovec, ki se veličastno dviguje v koncu doline. Kaj dobro se vidi odtod žleb, ki sega do škrbine med Travnikom in Jalovcem. Napolnjen je navadno s snegom in je zlasti v zadnjem delu jako strm. Po tem žlebu prideš v štirih urah do škrbine. Pot ni huda, samo dolga je in včasih jako nevarna spričo kamenja, ki se tuintam usuje na plaz. Kugy sicer piše, da je samo takrat padlo nekaj kamenov, ko je on prvokrat lezel po žlebu, potem pa nikdar več. Jaz pa tega ne verjamem; vsaj mene je kamenje precej našgalo.

Z daljnogledom sem zapazil v plazu majhen žlebič, kakršnega navadno v sneg izdolbe kamenje, ki se vali po njem. Sklepal sem iz tega, da se moram pripraviti, ker me morda gorske večje pozdravijo s kamenjem. Omenil sem to nevarnost tudi Korobidlju, ki je pa rekel, da je žlebič naredila najbrže voda.

Ko sva popila čaj, sva odšla iz koč in pririnila skozi grmovje na prvi mel, ki je bil že kopen. Dotod je sicer izpeljana steza, ker se pa nihče ne briga zanjo, se je popolnoma zarasla. Pod veliko peč sva shranila večino stvari, ki sva jih imela s seboj; naložila sva si le najpotrebnejše. Vrniti sva se namreč hotela po isti poti, čemu bi torej vlačila vse na vrh!

Precej olajšana sva bredla urno po mehkem melu in kmalu sva dospela v žleb, ki je v začetku še precej širok. Bil je še poln snega, v katerem je tičalo kamenje — ostanki plazov. Na levi ga oklepajo stene Travnika (2200 m) in Mojstrovke (2367 m), na desni pa kažejo razorani grebeni med Strugom, Žagico in Jalovcem svoje strme brazde. Lezla sva kar po sredi popolnoma brezskrbno, ko zaslišiva nenadoma grozen ropot. Ravno ob vходу v zadnji del žleba se je utrgal suh plaz in drevil po strmem snegu proti nama.

„Kamenje!“ zavpije Korobidelj na ves glas. „Pazite, da vas ne zadene!“

Jaz sem njegov opomin poštel in pazil na vso moč, skakal semintja, kakor bi bil rojen skakač; toda kamenja je bilo le preveč. Prva toča je bila v hipu pri naju, in čudno, da sva unesla život. Na desni in levi so drevile skale navzdol kakor blisk. Potem je pa prišlo v gosti vrsti kamenje in posamezne skale. Dobro, da je žleb tod zelo širok. Skakala sva po snegu, da bi morda kdo mislil, da pleševa polko-mazurko. Kakor „gruntarski“ kolač debela skala je vzela mene na piko. O pravem času sem še odskočil, da me ni butnila, zato me je pa očohala ena druga. Hlač mi sicer ni raztrgala, posnela mi je pa nekaj kože in niti „pardon“ ni rekla.

Sedaj sva postala bolj pazljiva in se držala bolj desnih sten. Zdajpazdaj pa je prifrčal kak kamen po sredi, koder sva se midva poprej gugala. Videl sem, da je začelo Korobidlja skrbeti, in priznati moram, da tudi jaz nisem posebno z veseljem gledal konca žleba, kjer je nevarnost zaradi kamenja največja. Ko je začelo solnce pripekati, je kamenje letelo vedno pogosteje. Kakor sem že omenil, ga je veliko tičalo v snegu. Ker je pa sneg kopnel, se kameni niso mogli več obdržati in so se začeli premikati navzdol v vedno hitrejšem diru. Ogibala sva se jih lahko, ker so se drevili v večjih presledkih.

Prišla sva že precej visoko in sneg je postal tako strm, da sva si morala navezati dereze. Privezoval sem si ravno zadnjo, sedeč na veliki skali, ko zopet zagrmi plaz. Kakor bi trenil, sem tičal že za skalo in malo da nisem prevrnil Korobidlja, ki je od druge strani planil v zavetje. Nekaj skal je butnilo ob najin ščit, se razdrobilo in oddivjalo z ostalim plazom vred navzdol.

„Ta bo pa lepa,“ je godrnjal Korobidlj; „toliko kamenja pa nisem tu še nikdar naletel.“

„Jaz tudi ne,“ sem mu resno pritrdil. Kako tudi, saj sem takrat prvokrat lezel po tem preklicanem žlebu! Vendar naju ni minil pogum. Da bi se vrnila? No, to bi bilo pa res presramotno!

Čim više sva prihajala, tem ožji je bil žleb. Slednjič sva obstala pred nekakimi skalnatimi vrati, ki segajo do škrbine. Široka so komaj par metrov, na obeh straneh se pa dvigujejo navpično gladke stene Jalovca in Travnika. Svetlobe priseva vanje le malo in solnce ne obsije nikdar snega, ki tu celo leto ne izkopi.

„Kadar prideva tod skozi“, je rekel Korobidelj, „bo vsa nevarnost pri kraju. Sedaj pa si malo počijva in se pokrepčajva!“

Sedla sva na ploščato skalo, privezovala si duši ter črpala pogum iz velike steklenice. Zelena Planica se odtod posebno lepo vidi; tudi pogled na Ponce in Travnikove stene je kaj slikovit. Reči pa moram, da posebnega užitka od zares lepega razgleda nisem imel, ker me je le malo skrbelo, kako se mi izide. Skrb mi je povečal plaz, ki je prigrmel od Velikega kota sem. K sreči sva bila že nad njim. Ko bi se bila zapoznila le pol ure, bi bil naju gotovo zasačil. Njegovo ropotanje je glasno odmevalo od bližnjih sten.

„Danes je pa tu res nevarno“, je rekel Korobidelj; „dobro bo, ako uneseva celo kožo. Toliko plazov, to ni šala.“

Navezala sva se na vrv in šla v „vrata“. Nekaj časa so še dereze prijemale; ko je pa sneg postajal vedno strmejši, je moral Korobidelj praskati stopinje, jaz sem se pa zasidral vselej s cepinom. To naju je silno mudilo, in čeprav sva hitela, kar sva mogla, je šlo vendar jako počasi. Nekako boječe sem se včasih ozrl na stene, če se morda gori kaj premika. Spoznal sem pa kmalu, da je ta radovednost popolnoma nepotrebna. Ako mi pade kamen na glavo, mislil sem si, mi ubije črepinjo, ako ga poprej vidim ali ne; umakniti se mu pa tudi ne morem tako hitro, saj niti iz stopinje ne smem stopiti, ako se nočem po vseh štirih pripeljati v Planico.

Ta onemoglost nasproti nevarnosti mi ni vzbujala posebno prijetnih občutkov; zakaj tu ne pomaga nobena previdnost in iz-

kušenost, vse je odvisno od slučaja. Odkrito povem, ako bi bil to prej vedel, raje bi bil šel skozi Koritnico ali pa Trento.

Lezla sva molče navzgor. Zdelo se nama je, da se škrbina vedno bolj odmika; no, to naju ni motilo, ker sva navajena take prikazni. Temnilo se je vedno bolj in naposled je začelo celo deževati.

„Treba bo malo vedriti“, se je oglasil Korobidelj, ki se je že naveličal vihteti cepin. Čudno je odmeval njegov glas od mokrih sten.

Stisnila sva se torej v široko obrobno zev in motrila strmi kos pota, ki naju je še čakal. Ko me je pa Korobidelj še „potožil“, da bode kamenje veliko raje padalo, ako bo deževalo, sem postal skoraj slabe volje. Na srečo se je kmalu zvedrilo in skozi škrbino sva zagledala kos modrega neba.

Izkobacala sva se iz zevi in lezla še počasneje navzgor, ker je bila strmina vedno večja. No, vsake reči je enkrat konec in tudi te poti je bilo. Škrbina se nama je končno vendarle začela bližati in že nama je bril oster veter nasproti. Prav pošteno sva se oddahnila, ko sva prilezla čez velik zamet iz temnega žleba na svetlo.

Tu so se razprostirala še širna snežišča. Obrnila sva se na desno proti precej strmemu plazu med Ožebnikom in Jalovcem. Ker je bila strmina vedno bolj huda, sva krenila prav pod strme Jalovčeve stene; po snegu bi se bila gotovo preveč zamudila. Nekaj časa je šlo lahko; plaz se je namreč končaval pod stenami z veliko obrobno zevjo, po kateri sva hodila kakor za kako ograjo. Kmalu je pa zmanjkalo zevi in prišla sva do strmih plošč. Po njih sva lezla naravnost proti zahodu. Tuintam so bile tako gladke, da niso niti dereze več prijele. Spustiti sva se morala na hrbet in se na ta način čez pretelovaditi. To plezanje je bilo sicer jako zanimivo, zložno pa ne posebno.

Potem ko sva se vadila v različnih načinih plezanja in plazenja, sva se prisukala na sedlo Med Velikim Ožebnikom in Jalovcem. Gledala sva nekaj časa v grozni soteski, ki se odtod vlivata v silni strmini v Koritnico, potem sva se pa odpravila proti vrhu. Jaz bi bil krenil najrajši po grebenu, toda Rogar je rekel, da so na mnogih mestih plošče, čez katere ni mogoče zlesti. Zato sva stopila nekoliko nazaj proti vzhodu in lezla po ozkih zidcih vedno više in više. Kmalu sva zagledala vrh. Sedaj sva se pa povzpela naravnost navzgor po strmem poču. Tuintam nama je zastavila pot kaka skala. Ako se je držala trdno, sva midva

odjenjala in zlezla čez, če se je pa majala, je morala ona odjenjati. Korobidelj jo je le malo porinil in odvalila se je navzdol, v divjih skokih je planila čez stene na snežišče in izginila v kakem strmem žlebu.

Po poču sva kmalu prilezla na južni greben in po njem na vrh. Bilo je ravno poldne. (Dalje prih.)

Ledniki.

(Spisal Ivan Macher.)

Sladkovodni led je sestavljen iz šesterostranih tankih in gostih igel. Če je jako mrzlo, je ta led jednat, prozoren, zelenkaste barve. Ko se pa tali, postane neprozoren, protast in vlaknast. Znano je, da je led lažji od vode ter plava na njej.

Ledene jame. V vlažnih jamah z velikim prepihom nastanejo ledene sveče, ki se tudi po leti ne stalé. Takih jam je mnogo na Ogrskem, pa tudi v Trnovskem gozdu. Iz njih dobivajo Goričani led, ako ga primanjkuje daleč naokolo. Toplina v teh jamah je $+5^{\circ}\text{C}$ po leti, -8.7°C po zimi.

Morski led. Morska voda ima najnižjo gostobo šele pri -4° do -5°C , zmrzne pri -2.2°C in pri tem se izločijo soli; led je tudi sladek.

Sneg sestoji iz pravih šesterostranih zvezdic. Ako je zrak mrzel, suh in miren, so zvezdice povsem enostavne, ob višji toplini in vlagi se združijo kristali v kosmulje.

Čim više se vzdignemo nad morjem, tem nižja je toplina. V visokih hribih redkokdaj dežuje, navadno pada sneg. V takih hribih dospemo pa tudi do meje, ob kateri sneg nikdar ne skopni; imenujemo jo ločilnico večnega snega. Take ločilnice imamo tudi na visokih gorah v najtoplejših krajih.

Ločilnica se pa ne nahaja povsod v isti višini. Nje višina je odvisna od poletne topline in od množine zimskega snega. Na Norveškem je ločilnica 1000—1500 visoko, v Alpah 2700—2800 m, v Kavkazu 4000 m, v Afriki ob ravniku 5000 m. Nad ločilnico se sneg torej nikdar ne stali. Tyndall je izračunal, da bi se po Kristovem rojstvu moralo nakopičiti snega po naših Alpah 1800 m visoko, toliko višje bi torej morale biti Alpe.

Kako se iznebe gore te silne teže?

Od solnčne toplote in toplih vetrov se sneg na površini pod ločilnico, torej pri nas pod 2700 m, tali. Snežnica leze skozi rahli sneg navzdol in zopet zmrzne. Vsled tega se ves sneg pretvori v

obla zrna, ki se zlepe v bolj ali manj gobasto tvarino, zvano sren (nemški Firn). Zrnati sren in nad njim ležeči sneg silita vsled težnosti navzdol, sneg se odtrga ter zdrkne v dolino. Tako nastajajo plazovi.

Najnevarnejši so suhi plazovi, ki jih povzročča mrzel, suh sneg med sneženjem ali takoj pozneje. Ko se rahli sneg začne pomikati, se ga razprši mnogo v zrak, drugo se pa pomiče navzdol kakor pesek preko tal, ko ga veter nosi. Razpršeni sneg pritiska na zrak, da nastane veter, polagoma velikanski vihar, kateremu sledi šele sneg. Tak strašen piš podira cele gozdove, ruje največja drevesa, odnaša koče in lomi skale. Leta 1827. je odnesel suh plaz v Lengadinu v Švici cel macesnov gozd, ga drevil črez stolp kaznilnice, črez reko In ter ga položil 100 m dalje od brega. Sledove takega viharja je zapaziti še na začetku Gornje Krme, kjer je uničil macesnov gozd. Zato je treba paziti, da se ne stavijo planinske koče na taka mesta, kjer bi bile v nevarnosti pred suhimi plazovi. Ker nastanejo hipoma, zasujejo večkrat ljudi in živali, osobito pa mnogo divjih koz ali gamzov. So pa precej redki. Sui plazovi nastanejo tudi, ako nov sneg leži na zmrzlem starem.

Mokri plazovi nastajajo iz vlažnega snega, ako namreč sneži ob južnem vremenu ali spomladi, ko se sneg tali. Niso toliko nevarni. Ponavljajo se skoraj vsako leto v istih krajih. Prinašajo pa s seboj kamenja, drevja in večkrat toliko snega, da skopni komaj do jeseni. Mokri plaz se giblje spočetka počasi; spredaj je širji, zadaj ožji. Ako se potruđiš spomladi do Aljaževe koče v Vratih, imel bodeš gotovo priliko, opazovati take plazove, ki se ndirajo od vseh strani. O Veliki noči leta 1898. so jih izletniki videli nad 40.

Včasih gredo plazovi do nasprotnega brega, zapro dolino ter napravijo majhna jezera. Ko voda zopet prodre, nastanejo poplave. Tak plaz, ki je prigrmel s Suhega plaza, je zaprl pred leti dolino Vrata. Vidi se to še jako dobro. Po alpskih cestah napravijo v njih varstvo galerije, da plaz zdrči preko ceste v dolino. Ko se tak plaz ustavi, vsled trenja vse hrešči in prasketa, da se sliši daleč naokolo; zato pravijo, da plaz „kriči“.

Če so gore manj strme, se zbira sneg po kadunjah in kotlinah ter sili in pritiska po koritih od vseh strani navzdol. Čim niže je sren, tem bolj vpliva nanj toplota. Skoro vsakdanje taljenje in zopetno strjenje, združeno z velikim pritiskom, pretvarja sren v ledeniški led, ki v obliki ledene reke zapušča gorske kadunje. To ledeno reko, v katero se steka ta planinski sneg in sren, imenujemo ledenik (lat. glaciers, franc. glacier, odtod nemški Gletscher. V Tirolah ga

zovejo Ferner, v Turah pa Kees). To je nekaka velikanska ledena sveča, ki visi v gornje doline najvišjih gora, spodaj se tali, zgoraj pa raste isto tako kakor ledene sveče naših streh, ki so torej tudi nekaki ledniki. Pod ločilnico je po leti samo led, nad ločilnico pa po leti in po zimi sneg. Prvo je lednik, drugo sren. Sren redi lednik.

Vzemimo kepo južnega snega ter jo stlačimo. Spodnje plasti se zgoste, zrak se iztisne in kepa postane podobna ledu. Na poševnem svetu pritiska torej gornji sneg na spodnji, vsled tega se ta stlači in pretvori v led ter se tudi pomika navzdol v dolino. To pomikanje se vrši neprestano po vseh lednikih. Zmrzla voda po luknjicah se razširi in potiska led naprej. Zgoščeni sneg ali led se vleče, drsa po strmem pobočju kakor kaka napol tekoča smola, obrusi pri tem hrapave robove in ogle skal ter zgladi in zlika njih trdo površino. Lednik pa dobi pri tem na spodnji strani podolžne brazgotine in drage od skal, čez katere se pomika. Čim nižje dospe, tem bolj se tali in gine in, predno pride v dolino, ni ga več, a iz njega je nastal šumljajoč potok. Led pride torej daleč pod ločilnico, izgine pa tam, kjer se ga toliko stali, kolikor ga priteče.

Središče lednika se hitreje pomika nego njega strani ali kraji, površina hitreje nego dno. Sploh se lednik giblje istotako in po istih zakonih kakor tekoča reka, samo počasneje. To gibanje se je natančno opazovalo na Mont Blancu. Večina velikih alpskih lednikov napravi po leti v sredini 5—20 *cm* brzine na dan, po zimi le polovico. Gibanje je hitrejše, če se led tali ali če dežuje. Čim večja je strmina, tem hitrejše je pomikanje. Na leto znaša 150—300 *m* in v 24 urah po leti do 20 *cm*. Aarski lednik se premakne le 70 *m* na leto, Pastirica s svojim malim padcem le 1 1/2 *cm* na dan. Najnovejše preiskave še niso dovršene, ker so se lanskó leto priprave vsled neugodnega vremena pokvarile.

Glavne in stranske doline se vijejo večkrat v slokih črtah, ledniki morajo torej svojo mer izpreminjati. Ako se dolina razširi, razlije se lednik po njej, ako se zoži, mora se lednik preriti skozi žlebe in tesni. Ves tok pri tem zastaja in nakopiči se ledu kakor vode nad visokim jezom. Led torej ni krhka tvarina, ampak ima vsa svojstva žilavih teles, kakor je Faradnay dokazal že leta 1850. Ko se lednik tali, ima vedno 0° C. Ob tej toplini se združita dva kosa, ako se dotikata, isto tako kakor dva kosa razbeljenega železa. To svojstvo ledu imenujejo učenjaki „regelacijo“. To se vrši celo poletje, ker ima lednik vedno 0° C, a tudi večkrat po zimi ob južnem vremenu. Ako imam v vodi več kosov ledu, združim jih lahko v en kos, ker se takoj zlepijo, ako jih le malo pritiskem

skupaj. Iz ledene sveče se polagoma napravi popolnoma zaviti obroč. Iz razdrobljenega ledu napravim s pomočjo kalupov in močnih stiskalnic poljubne oblike: ledene valje, leče, krogle, sploh vse oblike, kakršne vidimo pri medičarjih in svečarjih, ki jih iz žilavega testa ali voska izdelujejo s pomočjo kalupov. Isto je pri snegu. Sneg se da stisniti v kepo in potem pretvoriti v led, le ako je južen, ker takrat ima 0° C. Iz suhega, mrzlega snega pa ne napravimo poprej kepe, dokler ga z roko do 0° ne ogrejemo. Voda in led se trpita drug poleg drugega le pri 0° , le takrat sta namreč prijatelja. Sedaj nam bode marsikaj umevno, česar bi sicer ne mogli razumeti.

(Dalje prih.)

Oklic za stavbo „Krnice“ v Zajezeri.*)

Krasote slovenskih dežel domačini še vse premalo poznamo in premalo cenimo. Tujci se le navdušujejo za prirodne lepote naših pokrajin, a mi ne poznamo biserov, ki dičijo slovensko zemljo! Zadnja leta smo se vendar tudi sami vzbudili in pričenjamo delovati v čast in prospeh naših planinskih pokrajin.

Ziljska podružnica Slov. plan. društva je obrnila vso svojo pozornost na tak biser, to je divje romantična dolina Zajezera, v kateri je kupila obširno senožet, da tam postavi planinski dom „Krnico“ za vse tiste, kateri želijo brez truda gore od spodaj gori gledati, kajti s postajice v Ovčji vasi med Trbižem in Pontabljem se pride lahko v eni uri tja.

Stavba bode 18 m dolga in 11 m široka, vsa zidana; v prtiličju bo veranda, znotraj na desno gostilna, na levo kuhinja in še dve sobi in v zemlji klet. V prvem nadstropju bode 6 sob pripravljenih za izletnike in planince.

Razgled od tam bode na gorske velikane: Viš 2669 m, Nabojš 2315 m, Montaž 2752 m in Ukovsko planino. 60 m od hiše je oddaljen studenec, ki nikdar ne usahne in ima po leti le 6° R toplote.

Predragi Slovenci! Do Vas vseh se obrača Ziljska podružnica, da ji pomagate postaviti označeni planinski dom v znožju sv. Višarij v dolini Zajezeri. Iskreno Vas prosi odbor izdatne domoljubne pomoči, da srečno izvrši to velevažno delo, ki bode tudi v narodnostnem oziru na Koroškem velikega pomena, posebno za Kanalsko dolino. Tukaj se nudi prilika, pomoči potapljaočemu se sloven-

*) Vse slovenske liste vljudno prosimo, da blagovoljno ponatisnejo ta oklic.

skemu narodu na Koroškem, kajti samo z vzkliki „tužni Korotan“ nam nič ni pomagano.

Zato se veselo nadejamo, da bode le malo takih, ki ne bi se rodoljubno odzvali naši mili prošnji ne le v ožji domovini, ampak tudi zunaj nje.

Darove sprejema in jih naznanja v „Plan. Vestniku“ gospod Alojzij Knafelc v Beljaku.

Odbor Ziljske podružnice Slov. plan. društva.

Društvene vesti.

† **Anton Wester**, posestnik, načelnik c. kr. kmetijske podružnice, podnačelnik gasilnega društva, odbornik posojilnice in bralnega društva na Bledu, je umrl dne 25. marca v 35. letu svojega življenja. Vrli domoljub in občespoštovani član našega društva se je peljal v praznik dne 25. marca z mladim konjem v Bohinj. V največjem teku je konj prevrnil voz in gospodarja, ki je tako nesrečno padel na sence, da je bil v četrti ure mrtev. Bodi vrlemu možu blag spomin!

† **Janez Zupanc**, hišni posestnik v Gabrjih pri Celju, je umrl dne 26. marca v 61. letu svoje starosti. Nekaj dni poprej je obolel za influenco, a pljučnica mu je postala usodna. Pokojnik je bil vrl in požrtvovalen rodoljub, ki je dejansko in gmotno podpiral vsa narodna društva in podjetja ter se udeleževal vsega narodnega gibanja. Celo vrsto let je bil član ravnateljstva „Celjske posojilnice“. V oporoki je obdaroval „Dijaški dom“ z 2000 K ter dal za eno štipendijo na celjski gimnaziji 6000 K. Bil je tudi ves čas član „Savinske podružnice“, ki je izgubila ž njim vrlega člana. Blag mu spomin!

† **Dr. Hinko Šuklje** je dne 29. marca t. l. v Zadru, kamor se je šel zdraviti, umrl v najlepši svoji moški dobi. Dr. Šuklje je bil v svoji mladosti med voditelji graškemu „Triglavu“. Pozneje je bil sekundarij v Ljubljani in delaven odbornik v vseh narodnih društvih, zlasti pa je bil ustanovitelj in voditelj damskemu tamburaškemu zboru ljubljanske čitalnice. Radi svojega ljubeznivega vedenja in temperamentne živahnosti je užival splošne simpatije. Ko se je leta 1895. naselil v Celju, je zopet sodeloval pri vseh narodnih društvih in podjetjih. Bil je več let predsednik celjskemu pevskemu društvu, ves čas tajnik, oziroma odbornik narodni čitalnici, podpredsednik celjski narodni godbi, član ravnateljstva južnoštajerske hranilnice. Kot zdravnik je bil najizbornejši med svojimi kolegi in marsikateri Nemeč je iskal pomoči pri njem in je moral prestopiti prag sovražnega celjskega narodnega doma. Znancem in prijateljem je bil najiskrenejši prijatelj in najboljši družabnik. S svojim finim nastopom si je znal pridobiti naklonjenost tudi najostrejšega nasprotnika. Pred par leti je začel bolehati ter je takrat dalje časa bival v Egiptu. Tudi v zadnjih tednih si je šel iskat pomoči na jug, kjer je nemila smrt pokosila izmed Slovencev enega najboljših. Ob njegovi prerani gomili žaluje mlada soproga Gizela, rojena Kukec, poročena ž njim šele

18. novembra l. l. Dne 1. aprila se je vršil iz Celja v dve uri oddaljeni trg Žalec veličasten izprevod, kakršnega že dolgo ni bilo. Udeležila so se ga razna narodna društva z zastavami, svirala je narodna godba pretresljive žalostinske, pelo pa „Celjsko pevsko društvo“ na celjskem kolodvoru, zunaj mestnega ozemlja in na žalskem pokopališču. Ob grobu je govoril v imenu „Triglava“ g. dr. V. Kukovec. Kako spoštovan in čislan je bil blagi pokojnik kot neprecenljiv zdravnik in kot človek, je dokazala obila udeležba neslovenskega odličnega občinstva, častnikov, političnih, sodnih in drugih uradnikov in zlasti veliko število dam, ki so se s solzami hvaležnosti spominjale moža, ki je kot zdravnik mnogim otel življenje, sam sebi ga pa ni mogel. Ker je blagi pokojnik vsako dobro stvar podpiral, je bil tudi vedno zvest član in dobrotnik „Savinski podružnici“ ter je tudi pred nekaj leti potoval v Logarsko dolino. Umril je, a v duhu naj ostane še nadalje med nami! Slovenski turisti, ohranite ga v blagem spominu!

Novi člani. Osrednjega društva: Baran Josip, učitelj c. kr. umet. strokovne šole v Ljubljani. — Podravske podružnice: Peče Ivan, c. kr. poštni oficijal v Mariboru; dr. Potočnik Matej, c. kr. profesor v Mariboru; dr. Serneč Vladimir, odvetniški koncipijent v Mariboru; Zemljčič Ivan, c. kr. avskultant v Mariboru. — Savinske podružnice: Di Centa Franc, upravitelj knezoškofijske grajščine v Gornjem gradu; Verbič Ivan, knjigovodja knez škofijske grajščine v Gornjem gradu; Armič Josip, učitelj v Mozirju; Pušenjak Ivan, učitelj v Šmihelu nad Mozirjem. — Ziljske podružnice: Čebul Klemen, organist na Strmeu; Kuzmany Pavel, posestnik vile v Vrbi; Rauter Vinko, posestnik na Brdu.

Darila. Savinski podružnici: Posojilnica v Celju 200 K, posojilnica v Konjicah 10 K, posojilnica na Vranskem 20 K, posojilnica v Ptuj 30 K, posojilnica v Gornjem gradu 25 K. Iskrena jim hvala!

Darovi za planinski dom v Krnici. Prvi dar: g. dekan Ineko Simon v Žabnicah 204 krone. Srčna hvala!

Kranjske podružnice odborniki za prihodnje triletno dobo (1903—1905) so gg.: Janko Majdič, načelnik; dr. Josip Tominšek, načelnikov namestnik; Dragotin Pohlin, tajnik; Rudolf Kokalj, blagajnik; dr. Vladimir Herle, Ferdinand Polak, Janko Sajovic — odborniki.

Občni zbor „Kranjskogorske podružnice“ se je vršil ob obili udeležbi dne 19. t. m. v prostorih kolodvorske restavracije na Jesenicah. Načelnik pripravljalnega odbora gospod Podpac je otvoril zborovanje, naznanil, da ima podružnica že 95 članov in pozdravil zastopnika „Ziljske podružnice“, zastopnike „Radovljiške podružnice“ in osrednjega odbora. V imenu osrednjega odbora je pozdravil podružnico njega načelnikov namestnik gosp. dr. Tominšek, v imenu „Radovljiške podružnice“ nje načelnik gosp. dr. Vilfan, v imenu „Ziljske podružnice“ nje tajnik gosp. Knafelc in v imenu planinskih Piparjev gosp. Verovšek. Na vse te navdušene pozdrave je krepko odzdravil g. Guštin z Jesenic.

V podružnični odbor so bili potem izvoljeni: gosp. Guštin za načelnika, gosp. Rant za tajnika, gosp. Podpac za blagajnika, gosp. Rozman za odbornika. Občni zbor je izvolil za posamezne kraje tudi svoje zaupnike.

Posamezni govorniki so izrekli marsikatero krepko besedo in navdušenje je bilo splošno. Slovenska pesem se je glasila pod vodstvom gospoda učitelja Pianeckega in znatno pripomogla do krasnega slavja ustanovitve te nove, že sedaj jako krepke podružnice našega društva.

Načelnik osrednjega društva gosp. prof. Orožen je pozdravil občni zbor brzojavno.

Češko-slovenski akademiški krožek se ja ustanovil, kakor poroča „Alpský Věstník“, sredi Češke podružnice v Pragi. Namen mu je, širiti zanimanje za planinstvo med češkim in slovenskim dijaštvom in delovati na to, da se briga naraščaj že za dobe svojih študij za slovanske planine. Kadar bo dovoljno število članov in zadosti gmotnih sredstev, jame akademiški krožek tudi samostojno delovati, to pa po intencijah Češke podružnice posebno v pozabljenih krajih, ki so narodnostno še zanemarjeni.

Krožek vodijo gg. akademiki: Vondraček (predsednik), E. Stare (podpredsednik), J. Pavliček (tajnik), N. Dvořák (blagajnik), J. Pretnar in V. Eisenkoll (zapisnikarja).

Nova podružnica se snuje v Ajdovščini za okraja Ajdovski in Vipavski.

Ziljske podružnice delovanje v letu 1902. Preteklo leto je imel odbor dve seji, pri katerih je bila glavna točka nakup zemljišča v Zajezeri in stavba koč. Bil je tudi dne 27. julija redni občni zbor na Višarjah in izredni občni zbor v Beljaku, pri katerem se je odobril nakup zemljišča v Zajezeri. Posrečilo se je kupiti najlepši prostor v Zajezeri, oddaljen le eno uro od železniške postajice v Ovčji vasi. Na tem prostoru, ki obsega 38.000 m², se je sklenilo postaviti planinsko zavetišče z gostilno, da bodo tuji tudi dalje časa mogli tam prebivati. Zaznamenovala se je pot na Vel. Nabojs (2315 m); najnevarnejši kraji so se zavarovali z železnimi klini. Temeljito se je popravila pot s Sv. Višarj v Zajezero. Zaznamenovala se je pot iz Žabnic na Zahomsko planino in postavili potrebni kažipoti. Zaznamenovalo se je tud več drugih potov okrog Višarj, za kar se odbor prav toplo zahvaljuje g. Ivanu Spitzerju (bivšemu o. Dioniziju), župnemu vikarju na Pečinah na Primorskem.

Predavanje gosp. dr. Fr. Tominška dne 4. t. m. je bilo jako zanimivo in lepo. Gosp. dr. Tominšek, podnačelnik našega društva, je popisal turo, ki jo je napravil lani s svojim gosp. bratom, profesorjem v Kranju, in z gosp. katehetom J. Mlakarjem od Češke koč, torej od severne, najbolj strme in razdrapane strani na vrh Kočne in na Grintavec v enem dnevi. Tura je bila nenavadno težavna in opasna že sama na sebi, ker je svet ob Kočni strašno razoran in plazast, bilo pa je tudi vreme precej neugodno, vetrovno; no, hribolazci kakor ti so ji bili docela kos. Gosp. predavatelj je naslikal res plastično ves pot in užitek na tej turi, zato mu je pa na koncu tudi živahno ploskalo mnogoštevilno občinstvo. Po predavanju, ki ga priobčimo v našem listu, se je glasila pesem za pesmijo iz krepkih grl društvenih pevcev. Bil je prav lep planinski večer, ki se ga je udeležilo obilo odličnih članov.

Poti. Na Vel. Nabojs (2315 m) bo Ziljska podružnica letos gradila lani zaznamenovano pot; takisto poišče in zgradi tudi pot na Viš (2669 m) iz Zajezere skozi divjeromantično Krnico ter obeleži novo pot na Kepo (2144 m) z nove postaje v Podrožici. —

Podravska podružnica je lani zaznamenovala velezanimivo in krasno pot čez vse Pohorje povprek, in sicer od Št. Lovrenca čez Petelinjek, Brv, Pesek, Konjiško planjo do Zreč, oziroma do Št. Kungote. Vsega pota je 8 ur hoda.

Iz Grintavskega pogorja. „Alpský Věstník“ poroča, da bo odslej gorska steza od Češke kočee preko Savinskega sedla v Turski žleb za celo uro krajša, ker je zgradila Češka podružnica novo zvezo naravnost od Savinskega sedla do Turskega žleba, tako da ni treba več hoditi doli do kočee na Okrešlju, odtod pa zopet navzgor k Turskemu žlebu. Ta steza je del velekrasne okrožne poti v gorah, ki je bodo deležni oni, ki pridejo skozi Turski žleb na Skuto in Štruce, odtod pa na Mlinarsko sedlo in doli k Češki kočii.

Na Sv. Gori nad Gorico je izposlovalo naše društvo posebno, udobno opravljeno in čedno sobo za svoje člane. Plačati bo navadno pristojbino, zglasiti se pa za prenočišče vselej vsaj do osmih zvečer.

Raznoterosti.

Iz Dalmacije. Izlet, ki ga je nameravalo „Slovensko planinsko društvo“ prirediti v Dalmacijo, se izvrši prej ali slej. Kdor pa se zanima za to južno slovansko pokrajino, ne sme pozabiti, da Dalmacija nima samo divnega morskega obrežja, nego da je obdarovana tudi s prelepim planinskim svetom. Najvišje gorovje je Velebit, ki se razprostira ob meji Dalmacije in Hrvaškega Primorja.

Da se tudi Slovenci nekoliko seznanimo s temi kraji, naj priobčimo popis izleta na Sveto brdo (iz „Novega lista“ z dne 20. avgusta 1902). Priobčil je ta popis gospod I. Colnago, učitelj v Obrovcu v Dalmaciji. Kdor želi posetiti Velebitsko pogorje, naj se do njega obrne radi potrebnih navodil.

G. Colnago piše: „Vobče so malo znani Velebit in njegove krasote, osobito njegov srednji del, v katerem sta najvišja vrhunca: Sveto brdo in Vaganac. Od naše dalmatinske strani vse golo kamenje, ako izvzameš nekatere z osamljeno šumo obrasle dolinice ter Paklenico in Crnopac, ki sta nekoliko z gozdom pokrita. Krasota je od Liške strani (Lika je reka in planjava na iztočni strani Velebita, spadajoča k Hrvaškemu Primorju). Kamorkoli pogledaš na tej strani naše planine, vidiš gosto bukovo šumo, orjaška, visoka debla. Vredno je semkaj gori se povzpeti, in v nadi, da koga izvabim na ta zelo prijetni in zelo zanimivi izlet, vam popišem, kako je lani konec meseca avgusta poletela naša družba na vrhunec Velebitskega pogorja, na Sveto brdo. Glavni naš namen je bil ta, da pridemo po čim krajšem in ugodnejšem potu iz Obrovca na vrh, pa da se divimo krasnemu razgledu in se naužijemo svežega planinskega zraka. Ob poltreh popoldne krenemo z vozom iz Obrovca in prispemo čez Podprag, Bačin Stolac in Kraljičina Vrata v Mali Halan okoli polosmih zvečer. Ustavili smo se pri ljubeznivem in gostoljubnem logarju Tomičiču, ki nam je srčno rad ponudil prenočišče. Tukaj smo veselo in s tekom povečerjali, kar smo s seboj prinesli, in po daljšem razgovorjanju šli k počitku. Prihodnji dan smo bili že ob treh zjutraj pokoncu. Umivši se

v hladni halanski vodi, popijemo kavo, vzamemo majhen požirek jese-niškega brinovca pa sedemo skupaj z logarjem Tomičičem na voz in dospemo po prilično dobrem voznem potu, držečem preko goste bukove šume, v pol ure do Trolokava, kjer neha kolovoz. Tu najdemo dobrega vodnika Grgoča Nekiča iz Jesenic in še dva druga, katere smo naročili, in krenemo dalje po gostem gozdu. Hoja nas vodi navzgor in navzdol po rebrih in kotlinah. Preko Taboričevega počivališča in podnožja Velikega Goliča pridemo ob solnčnem vzhodu na Liščanski Bunar. Tu si odpočijemo nekaj minut, napijemo se hladne vode in potem naprej po gostem, po-lagoma se dvigajočem gozdu. V štiridesetih minutah dospemo na Dušice. Takaj neha bukova šuma in očem se prikažejo z gosto zeleno travo pokriti vršiči. Pri kraju teh planinskih trat, kaka dva kilometra od Dušic, se začne dvigati svet in mi lezemo kvišku po precej strmem, s travo in ruševjem obraslem pobočju. Težavna je bila hoja, toda dobre noge in še boljša volja nas s pomočjo podkovanih črevljev dovedejo na vrh. Šli smo vedno v iztočni smeri in prispeli potni in utrujeni na vrhunec pet minut čez osmo uro. Stali smo na najvišji točki Velebita, 1753 m nad morjem. Toplomer je kazal 12°C toplote.

Vrh Svetega brda je raven in gol in zavzema kakih stodvajset kvadratnih metrov prostora. Na iztočni strani vrha stoji zrušena piramida iz zloženega kamenja, na zapadni strani pa majhen stolpič. Razgled je krasen na vse božje strani; videli smo pa dosti jaseje Liko in Krbavo, negoli po Dalmaciji, katere krajne obzorne črte so bile z meglo pokrite.

Ko smo se dobro nagledali, si odpočili in zaužili nekoliko kapljic žganja, smo se odpravili ob devetih nizdolu. Hodili smo zopet preko Dušic in Liščanskega Bunara ter došli vprav opoldne v Mali Halan. Po obedu in odpočitku smo krenili z vozom nazaj v Obrovac, vozeč se za štiriindvajset kilometrov vedno navzdol.“

Dr. F. T.

O postanku Julijskih planin podaja temeljito in obširno geološko študijo v „Alpskem Vestniku“ gosp. inženier dr. Otakar Laxa. Spis je opremljen s slikami, ki kažejo značilno in markantno geološko formacijo tega gorovja.

Harúzin in Harúzina o naših krajih. Tisoč in tisoč turistov je že obiskalo naše lepe kraje. Iz vseh teh mnogobrojnih obiskovalcev naše dežele, kakor na pr. Angležev, Amerikancev, Francozov, Nemcev, Madjarov itd., se je le malokateri javno odzval in javno izrazil vtiske, ki jih je dobil pri prebivanju v naši deželi. Seveda vsak zase je v svojem ožjem krogu pripovedoval o vsem tem, vendar je pa to ostalo privatna stvar, ki se je omejevala na kroge, v katerih se je o tem govorilo in sodilo, seveda z največjo pohvalo naših krasot. Prišel pa je mož, ki je, ko je bil prebival nekoliko časa med nami in si ogledal naše kraje, naš narod, njegove običaje itd. s slovanskimi očmi, zabeležil vse svoje vtiske in jih priobčil svojemu narodu v „Detskem Žurnalu“ v Moskvi, iz katerega jih je ponatisnil imenitni ruski pisatelj Almedingen in izdal v 1200 eksemplarih za ruske čitatelje in turiste. Knjižica, ki ji je cena 40 kopejk in je natisnjena v salonski obliki, obsega 26 strani ter ima 39 prekrasnih slik različnih naših gor, krajev, znamenitih zgradb, vodopadov, jam itd. Spočetka nam podaje kratke in krepke črtice iz zgodovine našega naroda od praveka do današnjega dne. S

posebnim uvaževanjem govori o Trubarju, Krelu, Vodniku, Prešernu, Bleiweisu, Levstiku, Stritarju, Jurčiču, S. Jenku, Gregorčiču, Tavčarju, Aškercu in dr. Te prekrasne črtice je napisal naš brat po krvi in narodnosti, dvorni svetnik Aleksej Nikolajevič Harúzin, za svoje rojake, da jih seznanj z našim njim sorodnim slovenskim narodom. Podobno tej knjižici je napisala tudi njegova sestra Vera Nikolajevna Harúzina z ilustracijami in črticami zgodovinskimi, geografskimi itd. Ne moremo ju za trud in ljubezen, katero sta izkazala našemu narodu s svojimi proizvodi, dovolj zahvaliti, zato jima pa ključemo iz čiste, slovanske duše: Slava!

Dr. L. M. Jenko.

Meteorologično mesečno poročilo. Minoli mesec marec je bil suh in zelo topel. — Povprečna toplina v Celsijevih stopinjah je znašala: ob sedmih zjutraj 2·2°, ob dveh popoldne 11·7°, ob devetih zvečer 6·1°, srednja zračna temperatura torej 6·7°, za 3·0° nad normalo. — Srednji zračni tlak je znašal 737·7^{mm}, za 1·7^{mm} nad normalo. — Mokrih dni je bilo 10; padavina (dež in sneg) je znašala 56·4^{mm}. — Med vetrovi so južni daleč presegali druge. — Prof. M. Vodušek.

Za določevanje časa meseca maja 1903. l.

Dan	Časoizprava	Solčni odklon
1. maja	— 3 ^m 24·4 ^s	+ 14° 43' 30·1"
6. "	— 4 ^m 3·6 ^s	+ 16° 12' 7·7"
11. "	— 4 ^m 28·6 ^s	+ 17° 34' 8·1"
16. "	— 4 ^m 38·9 ^s	+ 18° 48' 53·8"
21. "	— 4 ^m 34·7 ^s	+ 19° 55' 49·0"
26. "	— 4 ^m 16·5 ^s	+ 20° 54' 20·5"
31. "	— 3 ^m 45·3 ^s	+ 21° 43' 57·8"

Prof. M. Vodušek.

Člani osrednjega društva plačujejo članarino osrednjemu odboru v Ljubljani, člani vseh podružnic pa svojim odborom.

Članarina „Slov. plan. društva“ in njegovih podružnic znaša na leto 6 K; poleg tega zneska plača ncv član tudi 2 K vpisnine. Ustanovnik plača enkrat za vselej 60 K. Vseučiliščniki plačajo 3 K letnine in so prosti vpisnine.

„Plan. Vestnik“ prejmljejo vsi člani **brezplačno**. Nečlane stane na leto 4 K, dijake 2 K 40 h.

Društvena znamenja dobivajo člani v društveni sobi v Narodnem domu v Ljubljani, pri podružniških odborih, pri gospodu Ivanu Sokliču, trgovcu Pod Trančo, in pri gospodu J. Lozarju, trgovcu na Mestnem trgu v Ljubljani. Eno znamenje stane 2 K.

✻ ✻ ✻ **FRANČ ČUDEN** ✻ ✻ ✻

urar v Ljubljani na Mestnem trgu

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih žepnih in stenskih ur ter budilk. Vsi izdelki so priznani izvrstni in poceni. Popravila se izvršujejo natančno in dobro.

— Ceniki na zahtevanje brezplačno —

Gostilna Urbanejeva,

sedaj prenovljena v

hotel Razor v Kranjski gori,

priporoča vsem letoviščnikom in tujcem svoje ugodne **sobe** in svojo **restavracijo z najboljšo postrežbo** v vsakem oziru.

Kdor želi za daljšo dobo stanovanje, naj to za časa naznani.

~ ~ ~ Lastnik Jakob Černe. *~ ~ ~*

Nahrbtnike in gorske palice

~ ~ ~ prodaja trvdka *~ ~ ~*

AVGUSTA AUERJA naslednik IVAN KORENČAN

Stari trg št. 5. * Ljubljana. * Stari trg št. 5.

Nahrbtniki po 2 K in 2 K 40 h. — Gorske palice po 1 K 60 h.

Peternelov dom na Bledu

priporoča vsem letoviščnikom in izletnikom

svoje ugodne **sobe** in svojo **restavracijo**.

Kuhinja je izborna. Točijo se najboljša dolenjska in istrska vina in bučejeviško pivo iz alkojske pivovarne.

~ ~ ~ Bivanje za daljšo dobo je za časa naznaniti. ~ ~ ~

Lastnik: **Jakob Peternel**, župan blejski.

J. BONAČ

v Ljubljani v Šelenburgovih ulicah št. 5, nasproti nove pošte,

priporočam vljudno svojo

 trgovino s papirjem in pisalnimi potrebščinami.

Vzorce papirja pošiljam na ogled. V svoji knjigoveznici izdelujem vezi preproste in najfinjše. Prevzemljam izdelovanje vsakovrstnih razglednic po fotografijah. Imam veliko zalogo vedno najnovejših razglednic.

~ ~ ~ Edina zaloga svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda. ~ ~ ~

Tvornica kartonaže z električno silo. Po naročilu izdelujem raznovrstne škatle.

Prekupnikom velik popust.

Karla Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

v Ljubljani na Dunajski cesti št. 16

priporočata svojo veliko zalogo planinske oprave: krampeže, svetiljke, cepine, dereze itd., potem raznovrstno železnilo za stavbe, kuhinjsko orodje, najboljše orodje za rokodelce in vse vrste poljedelskih strojev.

GRIČAR in MEJAČ

v Ljubljani, v Prešernovih ulicah šte. 9

priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške in ženske obleke ter najboljše perilo in zavratnice.

Zlasti opozarjata na nepremočna lodnasta oblačila in plašče za turiste

Naročila po meri se izvršujejo točno in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franco in zastoj.

Članom „Sl. pl. društva“ znižane cene.

IVAN SOKLIČ

v Ljubljani, Pod trančo št. 1,

priporoča svojo veliko zalogo klobukov, posebno lodnastih za hribolazce in lovce iz tvornice Jos. in Ant. Pichlerja, c. kr. dvor. zalcčnikov.

Članom „Sl. pl. društva“ znižane cene.

AVGUST AGNOLA,

Najnižje cene.

steklar v Ljubljani na Dunajski cesti št. 13.

Najnižje cene.

Velika zaloga stekla, porcelana, zrcal, okvirov in vseh drugih v steklarstvu spadajočih predmetov.

LJUBLJANA

→ J. LOZAR ←

Mestni trg št. 7.

priporoča svojo bogato zalogo turistovskih srajc, turistovskih, kole-sarskih in lovskih dokolenic, lovskih volnenih jopičev, zimskih in letnih nogavic, zavratnic itd. Fino moško perilo in spodnja obleka.

Nahrbtniki po 5 K komad. — Članom „Slov. plan. društva“ znižane cene.

Brata Eberla,

pleskarja c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice

v Ljubljani, v Franciškanskih ulicah št. 4,

prevzemata vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in pohištvena dela.

Delo realno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah.

ADOLF HAUPTMANN

v Ljubljani, na Sv. Petra cesti št. 41.

Tovarna oljnatih barv, firneža, laka in kleja.

— Zaloga slikarskih in pleskarskih predmetov. —